

Utlåtande 2011:102 RIV (Dnr 322-1994/2009)

Exploatering av skolgårdar

Motion (2009:36) av Yildiz Kafkas och Cecilia Obermüller (båda MP)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2009:36) av Yildiz Kafkas och Cecilia Obermüller (båda MP) om ”Exploatering av skolgårdar” anses besvarad med vad som anføres i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Lotta Edholm anför följande.

Ärendet

I en motion (2009:36) föreslår Yildiz Kafkas och Cecilia Obermüller (båda MP) att exploatering av stadens skolgårdar ska stoppas och att insatser istället bör göras för att utveckla dessa. Motionärerna föreslår därför att kommunfullmäktige tar tydlig ställning för att stoppa exploateringen av Stockholms skolgårdar.

Vidare föreslås i motionen att kommunfullmäktige ger SISAB i uppdrag att i samarbete med stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden genomföra en kartläggning av Stockholms skolgårdars utvecklingsbehov. SISAB föreslås också få i uppdrag att ta fram en rapport innehållande upprustnings- och utvecklingsförslag.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, utbildningsnämnden, Östermalms stadsdelsnämnd samt till SISAB.

Stadsledningskontoret anser att en viss typ av markanvändning inte generellt ska undantas från överväganden om ändrad användning. I detaljplaneprocessen görs noga avvägningar och prövningar av allmänna och enskilda intressen där också barns och ungdomars behov ingår.

Exploateringsnämnden anser att ett visst slag av markanvändning, t.ex. skolgårdar, generellt och i förväg inte ska undantas från alla överväganden om ändrad markanvändning och avvägningar mot andra angelägna ändamål.

Idrottsnämnden har i sin långsiktiga investeringsstrategi bland annat uttalat skolomas betydelse i ett folkhälsoarbete. I det sammanhanget är skolgården viktig.

Kulturnämnden anser att särskild vikt bör läggas vid att betrakta skolbyggnaden, skolgården och dess konst som en helhetsmiljö där samtliga ingående delar är i beroende av varandra för att skolgården optimalt ska kunna fungera som pedagogisk miljö för lärande och lek.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att det är viktigt att barnens möjlighet till utevistelse i goda miljöer prioriteras i den fysiska planeringen och tätningen av staden. Nämnden anser dock att ett förbud mot exploatering av skolgårdar inte är rimligt.

Stadsbyggnadsnämnden konstaterar att plan- och bygglagen ställer krav på att det vid skolor ska finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse på tomten eller på utrymmen i närheten av denna.

Utbildningsnämnden anser att ett totalt stopp för exploatering av skolgårdar inte är nödvändigt. Om skolgårdar exploateras ska en god och pedagogisk utemiljö för eleverna säkerställas. Utbildningsnämnden anser att skolgårdarnas storlek inte är den enda faktorn som har betydelse för upplevelsen av en god skolgård.

Östermalms stadsdelsnämnd instämmer i att skolgårdar är ett viktigt komplement till stadens övriga ytor. Inte minst i den så kallade "stenstaden" är det viktigt att det finns ytor för spontanidrott och annan rekreation.

SISAB finner det angeläget med väl utformad skolgårdsmiljö, som uppfyller såväl pedagogiska som lagstadgade krav vad gäller säkerhet och skötsel med mera.

Mina synpunkter

Stockholms skolor ska ha bra skolgårdar. Elevernas behov av fysisk aktivitet och utevistelse måste mötas av utemiljöer som stimulerar till lek, rörelse, umgänge eller vila. En rad faktorer spelar in för att skapa en god skolgård. Hur gårdsutrymmet planeras och utnyttjas är ofta minst lika avgörande som den rent faktiska ytan.

Storleken på Stockholms skolgårdar skiljer sig också mellan olika skolor. Skolans ålder spelar in, liksom det geografiska läget. I Stockholm finns många exempel på skolor som lyckats väl med att skapa bra utemiljöer på såväl mindre som större gårdar. Utbildningsnämnden och SISAB har ett gemensamt ansvar för att tillse att såväl nya som befintliga skolor har bra skolgårdar.

Motionärerna föreslår flera utredningsuppdrag kring hur skolgårdarna ska förbättras. Redan i dag finns ett gott samarbete mellan stadens nämnder och skolfastighetsbolaget SISAB kring utformningen av skolgårdar. Precis som inom andra områden i skolan är det angeläget att lyfta goda exempel och stimulera till idéutveckling om hur skolgårdarna kan förbättras.

Stockholms tillväxt är stark. Befolkningen växer kraftigt och antalet barn i skolåldern ökar mer än på de flesta håll i landet. Den täta staden har en mängd miljömässiga och sociala fördelar. Samtidigt är det angeläget att säkerställa att stadens skolor har tillräckliga ytor på sina skolgårdar för att erbjuda de växande elevkullarna en bra utevistelse.

Jag instämmer i stort med motionärernas syn att exploatering av skolgårdar inte är önskvärt. Jag delar dock remissinstansernas åsikter att ett totalförbud inte är rätt väg att gå, exempelvis i de fall tillfälliga paviljonger för skolans verksamhet måste sättas upp.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion av Yildiz Kafkas och Cecilia Obermüller (båda MP) om exploatering av skolgårdar

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Karin Wanngård* (S) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen att besluta följande.

1. Avslå att sats 1.
2. Bifalla att satserna 2 och 3.
3. Därutöver anför följande

Skolgården är av avgörande betydelse för en trivsamt skola. Skolgården har stor pedagogisk betydelse och kan stimulera kreativt skapande och lek. Det saknas idag en tillräcklig policy kring skolgårdar i staden och exploateringen sker godtyckligt eftersom riktlinjer saknas. Ett flertal av Stockholms kommunala skolor hotas av att få krympta skolgårdar och ett flertal friskolor saknar skolgårdar. Eleverna har därför ingen möjlighet att tillbringa sina raster utomhus på ett tryggt och bra sätt, trots att vi vet att ungdomar behöver både röra sig och få dagsljus. Alltför få barn och ungdomar har idag tillgång till en estetiskt stimulerande miljö som också är utformad så att den främjar aktivitet. Pedagogiska lokaler måste planeras in i ett mycket tidigare skede vid exploatering av ny mark och måste särskilt värnas vid nybyggen på redan exploaterad mark. Ett fullständigt förbud mot exploatering av mark som idag används av skolor skulle kunna slå fel i enskilda fall, men vi stöder både motionärernas och kulturförvaltningens förslag att kommunfullmäktige ger SISAB i uppdrag att genomföra en kartläggning av Stockholms skolgårdars utvecklingsbehov. Vi vill också påpeka att denna utredning bör genomföras skyndsamt med tanke på den förtätning av bebyggelse som nu äger rum i Stockholm. Vidare bör SISAB få i uppdrag att ta fram en rapport, innehållande goda exempel, upprustnings och utvecklingsförslag för stadens skolgårdar.

Reservation anfördes av borgarrådet *Per Bolund* (MP) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att

1. bifalla motionen
2. därutöver anför;

Stadens skolgårdar fyller en oerhört viktig funktion som arenor för lek och fritid och som naturliga platser för spontanidrott. Under de närmaste åren kommer relevantalet i Stockholms skolor öka väsentligt. Detta gör det än nu viktigare att värna skolgårdarytorna och inte exploatera dem och fortsätta nagga stadens skolgårdar i kanterna. Staden bör istället satsa betydligt mer på att rusta upp och göra skolgårdarna grönnare.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2009:36) av Yildiz Kafkas och Cecilia Obermüller (båda MP) om ”Exploatering av skolgårdar” anses besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.

Stockholm den 25 maj 2011

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Lotta Edholm

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Tomas Rudin, Olle Burell* och *Maria Östberg Svanelind* (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Emilia Hagberg* och *Stefan Nilsson* (båda MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (V) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar föreslå kommunfullmäktige följande.

1. Motion (2009:36) av Yildiz Kafkas och Cecilia Obermüller (båda MP) om ”Exploatering av skolgårdar” bifalles.
2. Därutöver vill vi framföra följande.

Det är inte acceptabelt att stadens skolgårdar antingen naggas i kanten eller helt och hållet bebyggs. Skolgården har stor pedagogisk och social betydelse och är mycket viktig för att ge estetiska upplevelser och stimulera kreativt skapande och lek. Utevis-
telser stimulerar också barns motorik.

Skolgården bör ses som ett rum i skolan och inte som ett rum utanför skolan. Vi ska därför förbättra skolgårdarna och arbeta för att alla skolor har gårdar istället för att bygga bort dem på skolor där gårdar finns idag. Konst, landskapsarkitektur och arkitektur bör få spela en aktiv roll för utformandet av skolgårdar. Barnens synpunkter ska beaktas i planeringen.

ÄRENDET

I en motion (2009:36) föreslår Yildiz Kafkas och Cecilia Obermüller (båda MP) att exploatering av stadens skolgårdar ska stoppas och att insatser istället bör göras för att utveckla dessa. Motionärerna föreslår därför att kommunfullmäktige tar tydlig ställning för att stoppa exploateringen av Stockholms skolgårdar. Vidare föreslås i motionen att kommunfullmäktige ger SISAB i uppdrag att i samarbete med stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden genomföra en kartläggning av Stockholms skolgårdars utvecklingsbehov. SISAB föreslås också få i uppdrag att ta fram en rapport innehållande upprustnings- och utvecklingsförslag.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, utbildningsnämnden, Östermalms stadsdelsnämnd samt till SISAB.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Fram till år 2030 kommer stadens befolkning att öka med över 150 000 personer och därför ska staden planera för en långsiktig bostadsförsörjning med 80 000 nya bostäder. Ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet ska präglade Stockholms utveckling vilket ställer höga krav på att olika intressen vägs samman i skapandet av attraktiva livsmiljöer.

Stadsledningskontoret anser inte att en viss typ av markanvändning generellt ska undantas från överväganden om ändrad användning. I detaljplaneprocessen görs noga avvägningar och prövningar av allmänna och enskilda intressen där också barns och ungdomars behov ingår.

I plan- och bygglagen finns angivet att ”om tomter tas i anspråk för bebyggelse som innehåller en eller flera bostäder eller lokaler för förskola, skola eller annan jämförlig verksamhet, skall det finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse på tomten eller på utrymmen i närheten av denna”. Utbildningsnämnden har att tillse att utemiljön vid kommunala skolor är tillfredställande ur olika perspektiv, såväl vid befintliga skolor som vid nyproduktion och ombyggnad. På samma sätt har

respektive anordnare ansvar för de fristående skolorna. I de fall delar av skolgårdar tas i anspråk för bebyggelse ska en god pedagogisk utemiljö säkerställs.

Stadsledningskontoret anser inte att det finns behov av att genomföra en samlad kartläggning av samtliga skolgårdars utvecklingsbehov utan anser att detta är en del av SISAB:s och utbildningsnämndens löpande verksamhet. I utbildningsnämndens verksamhetsplan för 2010 anges att en inventering av grundskolornas utemiljö har påbörjats och kommer att fortgå under 2010 i syfte att öka likvärdigheten mellan skolors skolgårdar.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 november 2009 att kommunstyrelsens remiss besvaras med kontorets utlåtande.

Reservation anfördes av Emilia Hagberg (MP) och Ann-Margarethe Livh (V), *bilaga 1*.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 21 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret är inte fackorgan i skolfrågor men delar ändå motionärernas uppfattning om betydelsen av lämpligt belägna och utformade skolgårdar. Det är andra organ inom staden som har att göra närmare bedömningar av behoven av skolgårdar i stadens olika delar och av hur de bör anordnas.

Exploateringskontoret anser inte att ett visst slag av markanvändning, t.ex. skolgårdar, generellt och i förväg ska undantas från alla överväganden om ändrad markanvändning och avvägningar mot andra angelägna ändamål. Kontoret förordar att de planeringsprinciper med prövning av lämplig markanvändning och projektutformning i varje enskilt fall, som staden tillämpat sedan länge, används även fortsättningsvis.

Vad gäller de i motionen nämnda exploateringarna vid Matteusskolan i Vasastan och Engelbrektsskolan på Östermalm kan noteras att dessa inte skett på skolgård även om det kanske uppfattats som om aktuell mark hörde till skoloma. Kontoret vill också peka på att i de tätare delarna av staden är det betydligt svårare att rymma lika stora skolgårdar som i glesare ytterstad. När det gäller Blackebergsskolan var området för skolgården stort och de delar som togs i anspråk för bostäderna användes inte av gymnasisterna. Generellt har i ytterstaden skolgårdsmark tagits i anspråk för bostäder endast om skolan inte haft behov av marken och efter att SISAB överlätit marken. Initiativet till att exploatera skolgårdsmark kom för övrigt ursprungligen från SISAB. Syftet att genom exploateringarna få bidrag till skolupprustningar torde i viss mån gälla alltså jämt.

Andra organ i staden får bedöma om det finns behov av att på sätt motionärerna fö-

reslår ge kartläggnings- och utvecklingsuppdrag till SISAB m.fl. för att utveckla skolgårdarna.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 mars 2009 att som svar på remissen hänvisa till idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av Else Lundin (MP), *bilaga 1*.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 mars 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen deltar aktivt i stadens övergripande planering för en utveckling av ett Stockholm i världsklass. Förvaltningen har också medverkat till investeringar vid flera skolor för att skapa en mer attraktiv skolgårdsmiljö. Förvaltningens huvudsakliga uppdrag är dock att på olika sätt stödja föreningslivet genom byggande av idrottsanläggningar och genom aktivitets- och verksamhetsstöd. Vi har i vår långsiktiga investeringsstrategi bland annat uttalat skolomas betydelse i ett folkhälsoarbete. I det sammanhanget är skolgården viktig. Förvaltningen har sedan länge ett gott samarbete och en bra dialog med SISAB och erbjuder naturligtvis sin kompetens på området.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2009

1. att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. att därutöver anför

Skolmiljön är viktig för barns och ungdomars utveckling och välmående. Skolgårdarna är en del av denna miljö. Det är viktigt att understryka att förutsättningarna för skolgårdarna ser mycket olika ut på olika skolor. Däremot är det viktigt att utvecklingen av skolgårdarna diskuteras. Ett sådant arbete pågår dock redan idag på många håll. Det bör därför inte vara nödvändigt att sätta igång nya projekt för utvecklingsarbete på platser där ett sådant arbete redan förekommer.

Reservation anfördes av Roger Mogert m.fl. (S), Ann Mari Engel (V) och Kerstin Wickman (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Roger Mogert m.fl. (S) samt ledamöterna Ann Mari Engel (V) och Kerstin Wickman (MP), *bilaga 1*.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Skolgården har en viktig funktion som plats för estetisk upplevelse och kreativt skapande, det är här många barn för första gången i livet möter professionell konst. Det är också en plats där många vuxna regelbundet möter konst i sin vardag. Kulturförvaltningen vill poängtera vikten av att skolgården inte betraktas som ett rum skilt från skolan, utan som *ett* rum i skolan. Lika självklar och viktig som pedagogisk miljö för lärande, rekreation och lek som inomhusmiljön och där konst, landskapsarkitektur och arkitektur spelar en aktiv roll för pedagogiken.

Särskild vikt bör läggas vid att betrakta skolbyggnaden, skolgården och dess konst som en helhetsmiljö där samtliga ingående delar är i beroende av varandra för att skolgården optimalt ska kunna fungera som pedagogisk miljö för lärande och lek. En plats för kreativt skapande av både barn och vuxna, som i pedagogiken kan hämta stöd från en ur konstnärlig synpunkt professionellt utformad helhetsmiljö.

Förvaltningen stöder förslaget att kommunfullmäktige ger SISAB i uppdrag, i enlighet med motionens punkt 2 och 3, att genomföra en kartläggning av Stockholms skolgårdars utvecklingsbehov samt att ta fram en rapport om skolgårdar, innehållande upprustnings- och utvecklingsförslag. Uppdraget bör enligt kulturförvaltningen utformas med koppling till stadens strategiska plan för barn och ungdomskultur, *Kultur i ögonhöjd - för, med och av barn och unga* och betona vikten av att kartläggning och rapport genomförs med ett medvetet barnperspektiv utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter och inbegriper en barnkonsekvensanalys.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 9 mars 2010

1. nämnden avstyrker ett beslut av kommunfullmäktige som skulle syfta till ett exploateringsstopp av Stockholms skolgårdar.

2. nämnden tillstyrker att kommunfullmäktige ger i uppdrag till berörda aktörer i staden att kartlägga och utarbeta utvecklingsförslag för Stockholms skol- och förskolegårdar med hänsyn till miljömässiga, lärande och kreativitetshöjande värden.

3. nämnden tillstyrker att kommunfullmäktige ger utbildningsnämnden i

uppdrag att i samarbete med SISAB och berörda facknämnder samordna kartläggningen och framtagandet av utvecklingsförslag.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 14 januari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Det är viktigt att barnens möjlighet till utevistelse i goda miljöer prioriteras i den fysiska planeringen och förtätningen av staden. Det är viktigt att förtätningen inte leder till att skol- och förskolegårdar placeras med till exempel dåligt ljusinsläpp och dålig luft- och bullerkvalitet. Förvaltningen anser dock att ett förbud mot exploatering av skolgårdar inte är rimligt.

En exploatering av delar av en skolgård kan också medföra positiva effekter om till exempel placeringen av en ny byggnad minskar trafikbullernivån. Det måste dock säkerställas att tillräckliga ytor för utevistelse med god kvalitet finns kvar för eleverna och att onödigt störning inte uppstår till närboende. Man måste också beakta att det finns en stor och växande efterfrågan på nya förskolor.

Det är ofta svårt att hitta bra platser eller lokaler till nya förskolor och skolor i den växande staden och en avvägning mellan olika intressen måste oftast ske. Tydliga riktlinjer för vilka miljö- och hälsomässiga krav som ska ställas på utemiljöer för rast och lek vid skolor och förskolor skulle underlätta vid dessa bedömningar. Förvaltningen är emellertid medveten om att det inte alltid är möjligt att tillgodose alla krav och att sökandet efter de bästa lösningarna inte får hindra en önskvärd och angelägen utbyggnad av antalet förskolor.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 11 mars 2010 att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Cecilia Obermüller (MP), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 februari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadsnämnden yttrade sig den 8 februari 2007 över en skrivelse med förslag om att utreda möjligheterna att ställa krav på lämplig utemiljö vid skoletableringar. Kontoret konstaterade då att plan- och bygglagen ställer krav på att det vid skolor ska finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse på tomten eller på utrymmen i närheten av denna. Det är inte preciserat hur stor yta som är lämplig per elev i olika årskurser, vilka kvaliteter som bör finnas på en skolgård eller hur långt det

kan vara till friytor i närområdet som används för barnens dagliga utevistelse under skoltid.

Den täta staden har en mängd miljömässiga och sociala fördelar. För att åstadkomma detta kan i vissa fall större skolgårdar behöva tas i anspråk för bebyggelse. Både storleken och innehållet på skolgården har betydelse för barnens aktivitetsnivå och utveckling och det är därför nödvändigt att hitta kreativa och flexibla lösningar för att på bästa sätt tillgodose barnens behov. Utformningen av skolgården, gårdens läge och sambandet med andra friytor som kan fungera som komplement är viktiga aspekter att ta ställning till. Kontoret är positivt till förslaget att ge SISAB i uppdrag att ta fram en rapport om skolornas rekreativsmöjligheter, men detta uppdrag bör inte begränsas till att kartlägga enbart skolgårdarna utan även andra möjligheter till lek och utevistelse i närområdet.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 mars 2010 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Roger Mogert m fl (S), Per Olsson (MP) och Inger Stark (V), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen anser att ett totalt stopp för exploatering av skolgårdar inte är nödvändigt. Om skolgårdar exploateras ska en god och pedagogisk utemiljö för eleverna säkerställas. Utbildningsförvaltningen menar att skolgårdarnas storlek inte är den enda faktorn som har betydelse för upplevelsen av en god skolgård. De befintliga skolgårdarna har ofta en bra eller skälig storlek och vid exploatering av dessa får utbildningsförvaltningen och SISAB ofta gehör för synpunkter gentemot exploateringskontoret. Utbildningsförvaltningen har kontinuerliga diskussioner med exploateringskontoret och deltar även i de möten exploateringskontoret sammankallar till i samband med utveckling av nya områden. Vid exploatering av obebyggd mark är konkurrensen hård om de bästa markanvisningarna och flera intressen finns att ta hänsyn till.

Förvaltningen menar att den slutgiltiga rådigheten kring skolgårdens utformning dock bör ligga hos utbildningsförvaltningen, som har ansvar för den verksamhet som drivs på skolgården. När det gäller andra aspekter på skolgården som exempelvis tillgänglighet, trafiksäkerhet, hur buller och partiklar ska hanteras, hur skolgårdsgränser ska utformas, om skolgården ska ha en konstgräsplan, etcetera har förvaltningen och SISAB kontakt med exempelvis stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden, idrottsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden. Förvaltningen menar därför att det redan idag finns ett gott samarbete mel-

lan stadens nämnder och SISAB när det gäller utformning av skolgårdar. Utbildningsförvaltningen förespråkar att SISAB sammanställer en idékatalog av genomförda skolgårdsprojekt som kan spridas till berörda nämnder vid exempelvis nybyggnation eller större ombyggnation av skolor och/eller skolgårdar.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2009 att:

1. Nämnden bifaller delvis förvaltningens förslag till remissvar.
2. Nämnden anför därutöver följande:

Vi instämmer i att skolgårdar är ett viktigt komplement till stadens övriga ytor. Inte minst i den så kallade "stenstaden" är det viktigt att det finns ytor för spontanidrott och annan rekreation. De skolgårdar vi har kan utnyttjas ännu bättre. Ett bra exempel är Östra Real, där en kvällsbelyst konstgräsplan skapats, som utnyttjas på ett bra sätt, även av andra än skolans elever på kvällstid.

När det gäller Engelbrektsskolans skolgård och de planerade förändringarna, har tyvärr missvisande information spridits, vilket lett till missuppfattningar.

Engelbrektsskolan med tillhörande skolgård har fastighetsbeteckningen Sadesärlan 1 och utgör ungefär en tredjedel av det kvarter där Engelbrektsskolan ligger. En ytterligare tredjedel har beteckningen Sadesärlan 6. Det är en obebyggd tomt, som ägs av staden, och som ligger ovanpå berggrund invid skolan. Skolans elever har tillgång till tomten, men den utgör på intet sätt en skolgård. Sista tredjedelen av kvarteret, som slutar vid Östermalmsgatan, utgörs av bostäder.

Det är den obebyggda tomten Sadesärlan 6 som i debatten ofta kallas för "skolgård". Den är ingen skolgård. Den är en tomt dit man kan gå. Ungefär som om man i en ytterförort hade en trevlig lövskog invid skolan, där eleverna kan vara i på rastema. Ingen hade väl då kommit på tanken att kalla denna lövskog för skolgård. Men det gör man med Sadesärlan 6. Och det är på denna tomt som dels två bostadsfastigheter, en underjordisk idrottshall och en överjordisk konstgräsplan planeras.

Planerna innebär ett faktiskt tillskott av rekreationsmöjligheter och möjlighet till spontanidrott för stadsdelen och dess invånare, samt också naturligtvis för elevema i Engelbrektsskolan. För att detta ska kunna genomföras försvin-

ner visserligen en mindre del (ca 10%) av den nuvarande egentliga skolgården inom fastigheten Sadesärlan 1. Men, som stadsdelsförvaltningen konstaterar, kommer detta både skolan och stadsdelen till godo i form av idrottshall och bollyta med konstgräs.

Reservation anfördes av Rolf Lindell m fl (S), Per Hamnström (V), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Marion Sundqvist (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Marion Sundqvist (MP), *bilaga 1*.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen instämmer i motionens syn på skolgårdar. Skolgårdarna är också ett viktigt komplement till stadens övriga friytor samtidigt som parker ofta blir använda som rastytor för skolan. Framförallt är det många friskolor som startas i fastigheter som inte har någon gård alls. En utredning om skolgårdars innehåll och utvecklingsbehov kopplat till hur skolor som använder parken som skolgård välkomnas av förvaltningen. Det ökade slitaget av att parken används som skolgård är ett problem för stadsdelen då varken parkens uppbyggnad eller budget för skötseln är anpassad till den förändrade användningen.

Engelbrektskolans skolgård har visserligen minskats men i övrigt tillförts kvaliteter som kommer både skolan och stadsdelen till godo i form av idrottshall och bollyta i konstgräs.

SISAB

SISAB:s remissvar daterat den 19 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

SISAB finner det angeläget med väl utformad skolgårdsmiljö, som uppfyller såväl pedagogiska som lagstadgade krav vad gäller säkerhet och skötsel med mera. Vid förädlingar medverkar bolaget aktivt i syfte att förädlingen inte ska urholka den yttre miljön och i samverkan med skolverksamheten tillse att skolgårdarna inrymmer önskade möjligheter efter genomförda åtgärder.

RESERVATIONER M.M.

Östermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Rolf Lindell m fl (S) och Per Hamnström (V) enligt följande.

Vi reserverar oss mot nämndens beslut då vi yrkade bifall till förvaltningens förslag.

Reservation anfördes av Marion Sundqvist (MP) till förmån för eget förslag enligt följande.

Stadsdelsnämnden föreslås besluta att bifalla motionen.

Särskilt uttalande gjordes av Marion Sundqvist (MP) enligt följande.

Movium är en institution tillhörande Sveriges lantbruksuniversitet. Movium utvecklar och sprider kunskaper om utvecklande utemiljöer för barn och unga. Jag föreslår att SISAB etablerar kontakt med Movium, för att med deras hjälp komma med upprustnings- och utvecklingsförslag av Stockholms skolgårdar. Också förskolornas gårdar behöver ses över och förbättras.

En vacker, grön och fantasifull skolgård/dagisgård har oerhört stor betydelse för barn och unga. Den kan också nyttjas pedagogiskt. Det är skolans/förskolans uterum. För ca 20 år sedan hölls konferenser om skolans uterum (skolgården). Där presenterades många bra idéer, bl.a. från England. Enstaka skolgårdar har utvecklats och omformats efter dessa idéer. Nu är det hög tid att dessa förslag börjar förverkligas i större skala. Stocldaolm har många skolgårdar som behöver förbättras.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Roger Mogert m fl (S), Per Olsson (MP) och Inger Stark (V) enligt följande.

att i huvudsak bifalla förslaget till beslut samt
att därutöver anföra

Skolgården är av avgörande betydelse för en trivsamt skola. Det saknas idag en tillräcklig policy kring skolgårdar i staden. Exploateringen sker godtyckligt eftersom riktlinjer saknas.

Pedagogiska lokaler måste planeras in i ett mycket tidigare skede vid exploatering av ny mark och måste särskilt värnas vid nybyggen på redan exploaterad mark. Som i många andra fall kan staden i fråga om skolgårdar lära av sig själv. SISAB bör få i uppdrag att ta fram en rapport, innehållande goda exempel, upprustnings och utvecklingsförslag.

Idrottsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Else Lundin (MP) enligt följande.

Det är med förvåning miljöpartiet under rubrik "Förvaltningens synpunkter" noterar skrivningen "Förvaltningens huvudsakliga uppdrag är dock att på olika sätt stödja föreningslivet genom byggande av idrottsanläggningar...". Den uppfattningen överensstämmer inte med skrivningen i "Verksamhetsberättelse 2009 för idrottsnämnden" (ärende 6 2010-02-16): "Idrottsnämnden har ett grunduppdrag och det är att få fler stockholmare fysiskt aktiva". Den senare uppfattningen överensstämmer med miljöpartiets som uppfattar dagens skrivning som högst missvisande.

Kulturnämnden

Reservation anfördes av Roger Mogert m.fl. (S), Ann Mari Engel (V) och Kerstin Wickman (MP) enligt följande.

Att kulturnämnden beslutar enligt förvaltningens förslag till beslut

Särskilt uttalande gjordes av Roger Mogert m.fl. (S) samt Ann Mari Engel (V) och Kerstin Wickman (MP) enligt följande.

Vi delar kulturförvaltningens uppfattning om skolgårdens stora pedagogiska betydelse och hur viktig skolgården kan vara för att ge estetiska upplevelser och stimulera kreativt skapande och till lek. Därför bör – som påpekas i Kulturförvaltningens remiss - konst, landskapsarkitektur och arkitektur få spela en aktiv roll.

Vi stöder också helt både motionärernas och förvaltningens förslag att kommunfullmäktige ger SISAB i uppdrag att genomföra en kartläggning av Stockholms skolgårdars utvecklingsbehov. Men vi vill påpeka att denna utredning bör genomföras skyndsamt med tanke på den förtätning av bebyggelse som nu äger rum i Stockholm.

Ett flertal av Stockholms kommunala skolor hotas av att fåkrympta skolgårdar och ett flertal friskolor saknar skolgårdar. Eleverna har därför ingen möjlighet att tillbringa sina raster utomhus på ett tryggt och bra sätt, trots att vi vet att ungdomar behöver både röra sig och få dagsljus. Alltför ta barn och ungdomar har idag tillgång till en estetiskt stimulerande miljö som också är utformad så att den fransar aktivitet. Miljöer

av den art som skisseras i förvaltningens förslag till beslut skulle också ge värdefulla grönskande inslag i Stockholms allt tätare och högre bebyggelse och fungera som spännande attraktiva, gröna oaser för alla stockholmare.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av Cecilia Obermüller (MP) enligt följande.

att stadsbyggnadsnämnden beslutar att tillstyrka motionen,
samt att därutöver anförä följande:

Motion med förslag på att kommunfullmäktige tar ställning för att stoppa exploateringen av Stockholms skolgårdar är viktig. I många år nu har ett de små stegens tyranni pågått vad avser bebyggelse på eller i direkt anslutning till skolgårdar. Aspudsskolan och Engelbrektsskolan är bara två av många exempel. Staden borde verkligen alltid arbeta med barnens och ungdomarnas bästa för ögonen och se till att till FN:s barnkonvention följs. I samband med byggandet av kommunal skola i Hammarby Sjöstad g är det oerhört viktigt att staden och olika ansvariga förvaltningar tillser att skolgårdsmiljön blir den bästa möjliga för barnen. Att det läggs resurser på olika lagda förslag, så att genomförandet säkerställs.

Exploateringsnämnden

Reservation anfördes av Emilia Hagberg (MP) och Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Exploateringsnämnden beslutar att bifalla motionen samt att anförä följande Vid bostadsproduktionen är förtätning av staden många gånger en bra metod. Det är dock viktigt att detta görs utan negativ påverkan på våra barn. Det är inte acceptabelt att ett flertal av stadens skolgårdar antingen naggas i kanten eller helt och hållet bebyggs. Barnens utemiljöer är oerhört viktiga för såväl kreativitet, motorik, social samvaro och inlärningsförmåga. Den gröna yttre miljön har även i forskning visats ha ett överlägset ekonomiskt värde.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2009:36

2009:36

Motion av Yildiz Kafkas och Cecilia Obermüller (båda mp) om exploatering av skolgårdar

Dnr 322-1994/2009

Vem minns inte den första dagen i sitt liv då man klev in på en skolgård? Detta möte mellan det lilla barnet och skolgården kan vara både inspirerande, men också skrämmande. Det kan med andra ord vara avgörande om barnet kommer att vilja gå i skolan eller inte.

Vilken ungdom vill tillbringa flera år av sitt liv på en trist asfaltgård så som många skolgårdar är idag? Skolan är tillsammans med lärarna och skolpersonalen elevernas arbetsplats. Då är det viktigt att skolgården är en välkomnande plats med flera valmöjligheter. Trötta barn ska kunna finna en lugn hörna, medan barn som vill aktivera sig fysiskt ska erbjudas idrottsanläggningar som medger det. Allt detta i en kreativ miljö.

Det har skrivits hyllmetrar av rapporter och artiklar om skolgårdarnas pedagogiska, lärande och lugnande verkan, utan att detta avspeglas i stadens planering av dem. Tvärtom går utvecklingen åt fel håll, istället för att utveckla de befintliga asfaltgårdarna till "sinnenas gårdar".

Stadens officiella inriktning när det gäller fysisk planering är idag "förtätning", d.v.s. när vi bygger nytt ska vi bygga på redan exploaterad mark. Det är ur miljösynpunkt en riktig ståndpunkt, men om detta blir på bekostnad av skolgårdarna eller innebär en förtätning av staden så att den inte längre är trevligt att leva i har det gått för långt. Byggivern gör att man nu vill bygga på varje liten plätt som planerarna finner på kartan. Hittar man inte en byggbar plätt börjar man undersöka från vilka skolgårdar man kan ta en bit mark för att bygga hotell, bostäder och garage på. Matteusskolan i Vasastan och Engelbrekts-skolan på Östermalm är bara två exempel från innerstaden. I ytterstaden har bl.a. Blackebergsskolan, Aspudsskolan och Hammarbyskolan fått avstå från mark för bostadsförtätningar.

Det är hög tid nu att stoppa exploateringen av stadens skolgårdar och satsa på att utveckla dem istället.

Mot denna bakgrund föreslår vi att

1. kommunfullmäktige tar tydlig ställning för att stoppa exploateringen av Stockholms skolgårdar
2. kommunfullmäktige ger SISAB i uppdrag att i samarbete med stadsdelarna, utbildningsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden genomföra en kartläggning av Stockholms skolgårdars utvecklingsbehov med hänsyn till skolgårdarnas betydelse för lärande, kreativitetshöjande och miljömässiga värden
3. ge SISAB i uppdrag att ta fram en rapport om skolgårdar, innehållande upprustnings- och utvecklingsförslag.

Stockholm den 28 september 2009

Yildiz Kafkas

Cecilia Obermüller